

У РЕДАКЦЫЮ ПРЫШЛО ПІСЬМО

КАЛІ ДЗЯРЖАВА РАЗГЛЕДЗІЦЬ ЧАЛАВЕКА, А ЧАЛАВЕК — ДЗЯРЖАВУ?

Як быццам ратуны нас ад жах-лівага капіталізму, палітыкі (на-права — тая, хто лічы на ва ўла-до) спяшчываюць: усім мы вядома, пенсіонеры, інваліды, забас-пенцы. Жыццё ў нас — будзе, і-го-ты — будзе. За кватэру каля і-го-ты пашу будзе, і гэты абсягнік на-зважчы сацыяльнай абароны са-ма чалавека. Не адвядуць права пенсіонераў, тых жа інвалі-даў на тэрыторыю, кажу дзяр-жава і палітыкі: «Дзякуй! Не тра-ба...» і за кватэру я гатовы пла-ціць роўна трыццаць, калі кашце-вае аплата, гарачая і халодная вада, прыродны газ і г. д. ... Ста-ць пачынаюць кантраляваць, вы-стаўляюць поўны рахунак. Басплат-нага нічога не трэба. Але ж адна маленькая просьба: стварыце за-кандаваўшы, сацыяльна-эканамі-чны ўмовы, каб і чалавек-адачка, не будучы жукікам, злодзеям, мог нешта вяртаць, неабходнае для жыцця заробіць. Пакуль жа пра ўмовы, пра спрыянне і гаварыць не даводзіцца.

Дымі ў редакцыю прыйшло пісьмо. Анімавіна. Можна было б і не друкаваць. Але ж справа не ў аўтары. Галюняе — у думках. Таму — слова неадвольна вярнуць: «Назвавай сваё прасіўшае і ўка-завай аднаго на будучы, каб не забі-лі і не абрабавалі бандацы».

Я — кандыдат навук, ведаю бе-ларускую, рускую, англійскую, польскую і німецкую мовы. Уба-чыўшы, што мой інтэлект абрад-вае дзяржаву, усклікаў жукі і прайдзешчы, узяў свой лів і ў-ласныя кнігі. Пакуль нікому не патрэбнае навукі і аглядаю, як і тыяжы іншыя галюняе і пугалю-ных, бізнесаў. Пачаў з Польшчы, а затым сваю геаграфію расшы-

рыла на ўсё ўсходняе паўшар'е, чаму прычына вядомая моў і рын-ку, маю дэвалютацыю, інтэлігент-насць і прыгажосць. Са мной усё любіць моц справу. Ніколі ні ў ко-га я не беру ніякіх раслісак, дага-вораў, іншай грашово-юрыдычнай дакументацыі. Спраўдзіўшы біз-несмен працуюць па-дэнтальменску — на словах. Дзяржава я нічога не плачу, і я нічога не даю і не даю... За некалькі гадоў я за-рабіла больш як мільярд рублёў і 100 тысяч долараў.

Але гэты грошы я ў беларус-кіх банках не трымаю. Жукі аб-дзіраюць банкі, а банкі ў сваю чар-гу — так званых фізических асоб: і а даходу — сабе 35 працэнтаў, а ўкладчыку — толькі калі 5. А мае грошы працуюць на мяне паўна-сна. Я ведаю, каму і па чым. І што я за гэта буду мець. Усе на-шы банкі — гэта мыльны бубалі. Галюня злодзей — сама дзяржава.

Сама я жыў у дастатку, але не ў раскошы. Дзеяўшымі людзям рас-кашавалі не прыходзіцца. Трэба спадзявацца на ўрад, на любоў-ніку і чыноўніцка, а на саміх асоб.

Бярыце прыклад з мяне — будзеце самі вершальшымі лавісцям.

Цікава вынісі адназначны вер-дзі адносна такога прыкладу. Ці зайдзюцца ён — прыклад бела-рускі мільярдэр? Калі мерка-ваць па багаццю, то можа і зайд-зюцца. Жыццёвая сама дэмоля-за забірае вялікі грошы, атрыма-ла матэрыяльную незалежнасць. Безумоўна, гэта пад уплывам да-навання, нават мужчыны. І пра-чужае тут рупліліся жанчыны. Дзяржава можа сёння было, зда-ваецца б, суперпроблемны біз-нес звесці на нішто тым падатковым прасам, што існуе сёння. Па-за

ўвагай дзяржавы аказваўся сярэд-ні, скажам так, клас. Багатым у меншай ступені неабсячаны іск дзяржавы. А вось пачынаючым падпрямальнікам даводзіцца на-шмат цяжэй... Вядома, што, дба-ючы пра будучыню, пра тое, каб у нашай краіне сфарміравалася ася-родак людзей энергічных, дзя-зольных, трэба нешта мяняць у эканамічным. Гэта — а разраду прэзэнціі да дзяржавы.

Але ж, не дужа маралізуючы, звернем увагу і на наступную ака-лічнасць. Узор адольнай на по-спех аўтары ліста ў редакцыю — г-та, кажуць трынаццаць, не зусім і, куды за ўсё, далёка не прыклад. Пакульшы свае ўласныя грошы ў замежныя банкі, кандыдат навук, мільярдэр, забяспечыла сабе га-ранты. Але ж, так ці іначай, вяду-чы гандаль, робячы свой біз-нес з нашымі людзьмі, пры самым не-пасярэдстве падпрямальні-ка забрала нешта і ад дзяржавы.

Ці, можна гаварыць іначай, — па-заўважыць прыбытку гэтых людзей, гэтую краіну. Нас з вамі, існуе жа пацвердзіць, не маралізу. Але ха-чу, прачытаўшы гэты неадвольны ліст, засведчыць як пераканан-не наступнае: рук да дзяржавы і дабрабыту павінны быць узаем-нымі. Калі толькі адно будзе зроб-лена — дзяржава, эканамічна га-ліна яе створыць ідэальныя пра-вавыя нормы, — то ўсё роўна ні-чога не атрымаецца. Павінны быць і рук насустрач — нават ад людзей падпрямальніч і энергічных. Іна-чы выліка дабрабыту, ішчыслава жа жыццё ў ўзаемаарумення па-мж розным сацыяльным групамі насельніцтва нам не пабачыць!

Алесь КАРЛЮКЕВІЧ.

РЭПАРЦЁР АТРЫМАЎ

ЗАДАНИЕ

...набыць 10 долараў

Чаму менавіта столькі? Бо меўшы ліміт грашовага запasu, і на выкананне паставленай за-дачы прыйшлося кінуць 140 ты-сяч беларускіх рублёў. Больш, па-праўдзе кажучы, не зыйшлося.

Але хоць пра бачовае пы-танне пастаяннага надыхату грошай. Пагаворым леей пра цяперашнія валютныя аперацыі, якія вядуцца банкіўскі ўста-новы рэспублікі з простымі гра-мадзянамі. Усё справа ў тым, што зараз гэтыя аперацыі пра-ходзяць на дзяржаўна, але з вялікай доляй трацінага. Такі востры трыггераў: усе нібы сме-ша, а смяняцца няк не хочацца.

Свай «ройд» я пачаў з акен-ца пункта Акадэмічнага, на-ўмысна прамінуўшы цесныя шэ-рэнгі хлапоцў калі канцэртаў «Кастрычнік», бо вырашыў са-краціць іх паслухі ў самым крайнім выпадку. Першае акен-ца на майм шляху, першая не-даправа — нямё «звільняю».

Тыповы жэст кніжкі — паверот галавы на 180°, майнуць, няма і не будзе яшчэ доўгі час. Ну доб-ра, кроку далей: пункт валют-нага абмену ў Альма-матэ-банку — там нават ужо ў акенцы не праглядвалася, а так хацелася згарнуць гэтую чалавечую ў-важ і перасіць яго дапамагчы. Але, на жаль, «долларавыя дэ-валютацыі» ўжо зніклі. Далей пункт абмену банка «Дукат».

Малюнах криву змяняюць: халопы перада мной праміну-юць: «Андрэ, можа сёньня? Што яны гавораць? У адказ, я не чуў, затое бачу — прасоўваю-ца даве отодларавыя банюты. Урадаваны, я таксама пра-шу «Андрэ», каб ён прадаў мяне кроку далей. Той з ней-кім жэстам углядаецца ў мой твар, як бы прыгледзецца, дзе яны мне можа быць, а потым, відэць, не ўспомніўшы, грозна сунуўшы бровы, кідае: «Нямё-на, хацелася закрычыць: «Браток, родны, ну прадэіе 10 до-лару, вам ад гэтага нічога не зойбася». Але стрымліваюся і кроку далей — безліч валютных кропак і безліч людскіх мурш-ніку ля іх. Усе отацяў у чарзе за набываннем долараў, адна от-рапа нават прамовіла мяне: «Калі здаваць — без чаргі». «Прыляж».

Берадзі, гэты чаргі чымсь неабсячаны, пачынаюць па-чынаць усе жым чарговым дэ-валютацы. Раней гэта была ка-басца ці тугельная папера, а за-раз ужо «чыкавацца» знач-на ўзрос і таму ўзяў такі от-рашны попыт на долары. Усе рэзюмёны зрэбіліся. «А як жа ж, скончыцца тэрмін валютнага ка-лідора ў пачатку чэрвеня — і ўсё, долар у чаргу кінецца, папаў-ня, як вукіца», — кажа мне нейкі студэнт. «Во», — думаю, — народ жа ўроў у разуменні фінансавых спраў! І ўперта рухаюся далей.

Эной кроку — лаюцца пакуп-нік з кніжкам. Хлопец, бачыць, я адзілі што долары, хацелі на-быць, а яны кажуць, што гэта валюта пайдзе на «фінансавыя патрэбы банкі». Разавалены, ён патрабуе павадзіць тэлефон галюняй управы, каб патэлефа-наваць туды. Яму са злосцю на-зважыў яго. Хлопец крочыць тэлефанаваць, праз пачынае вяртацца і атрымлівае... У кан-трабні 200(1) долараў. У ка-сіра ў руках — пачак «звільня-ю». Але мне не патрэбна от, мне патрэбна толькі дзясята. На-огул, калі б я быў пазам, то на-пісаў бы пазам на аснове шыль-дачка на аб'ёмных пунктах — чаго тут толькі няма? «З адзін-ніч» — «доллар» і г. д. Трэба бы пастаяць у чарзе, але ча-су і так ужо шмат патрачана, та-му плінуць да хлапоцў ля кін-а-тэатра «Кастрычнік» і набываю-заваленым дзясяцім долараў па курсу 14.500. Пералачваю і іду тэлефанаваць у аддзел валют-ных курсуў Наўбанка, але кан-кратнага адказу не атрымліваю.

Усё з болязо кажацца канца эканамічнага «валютнага калі-дора»...

Мікалай ЛІТВИНАЎ.

Прыгарадныя лясы — лёгія го-рада — знаходзіцца на мяжы сваіх магчымасцей. Любыя парушэнні эканалогіі прыводзяць да масавага засыхання дрэў. Роля ж леснікоў зводзіцца да высечкі лесу, а не да яго аховы.

З гэтай нагоды «Экалагічная грамада» лінчы неабходным як мяжа хутчэй прыняць прырода-ахоўны кодэкс, устанавіць пры-родаахоўную зону каля Магілёва і іншых гарадоў, арганізаваць іста-тут леснікоў для аховы лясных ма-сав, што выключала б магчы-масць прыходу выпадковых лю-дзей з мэтай нахмы, а таксама праесіць арганізацыю прырода-ахоўных службаў для таго, каб за-беспечыць спраўдзёную ахову на-вакольнага асяроддзя.

Юрыс ЛЯШКЕВІЧ.

Сяньня ў маёй стаянцы па ра-монту абутку бліжэйшага Дома быту. У галаве амаль як у вядо-мага дацкага прыцы гучыць: «Быць ці не быць». Бо чаравік, якія разаваліся, гэта вельмі не жар-та. З іншымі справамі яшчэ можна неж марудзіць, а тут калі не за-латаюць тав «шукі», то далёка не аддзіць.

Цянь у майстарных па рамон-ту абутку даволі розныя: так, за-шыўка каштуе ўжо 1.800 «зай-цаў», а востр каб паставіць са-воку (змяніць зор) — трыба вы-плаціць 250 тысяч. Цянь адзін-а-воўца яшчэ і па хуткай выка-нанні заказу. Тэрмінова — гэта значыць на працягу сутак, звы-чая — на працягу 10—15 дзён. Выбіраюць, якія больш даспа-добы, ды лінчы грошы.

Цянь на рамонту абутку ў дзяржаўных майстарных такіх: замена падэшвы — 60.300, аб-цэса мужчынскага — 26.500 (тэр-мінова), 22.100 (звычайны тэр-мін), а калі готы абцэс скурны да наборы, прыйдзе там та-ды аддываць 64.900 рублёў. Жанчыны змогуць аддываць аб-цэсы за 60.200—62.000. Калі тры-ба паддзец — выкладваць 26.300 рублёў, устанавіць «малан-ку» (прычым шшу) — 14.600—17.500. Калі трыба паставіць на-бой — 13.100—15.700. (Гэта, ма-быць, самая папулярная паслу-га, я павядамілі мне работні-ка майстарні). У, калі вешаму абутку патрэбна перацяжка, будзьце ласкавы наскарбіць 230 тысяч беларускіх рублёў.

Наогул жа зараз праца ў шаў-чоў ідзе поўным ходам — вясна ўсё ж такі, і хочацца неж аднаў-ляцца. Але вост чыны... Хтосці з пенсіонераў лінчы падважы-ся кроку гумы да чаравікаў, якія раз-валіліся, чым пайдзе стаўш-ную падшыву за 60 тысяч...

Мікалай ЛІТВИНАЎ.

У Нараўліўскім раёне завар-шаюцца пасяўня. Вось толькі цяжкія аны аказалася для гэтых простых сялян: Антаніна Архі-паўны Чарнік і Аляксей Васіле-ваўца Анішчанкі.

Зімуюць яны ў гарадской ква-тары — зімой там усё ж цяплей, а вясной прыязджаюць на «сот-кі». Грошай, каб узяць каня для апрацоўкі зямлі, не хапае — вост і даводзіцца рабіць усё самім, уручную.

Фота Сяргея ХАЛАДЗІЛІНА, БЕЛТА.

ЛАГЕР ЗНІШЧЭННЯ «ДРАЗДЫ». ЛІПЕНЬ 1941 ГОДА

(Заканчэнне)

Пачатак калі-1 стар.

Калі мы выхадзілі з лагера, то ў цымальным лагеры больш нічога не заставалася. Але з вяртэння ў гэты час нічога не адлучалі. Што і мні зрабі-лі, мне невадама. Ведаю толькі, што яны былі падзелены на тры групы — спецыялісты (учры, інжынеры і ін-шыя), рабочыя і асатні.

Дадзілі, што ваеннапалонныя ў хуткім часе перавялі ў «Шталаг №352», які знаходзіўся на паўночным захад ад Мінска, паблізу в. Маскоўскага.

У ліпені 1942 г. па даручэнні П. К. Падмаранік група інструктараў ЦК КП(б)Б падрыхтавала вылім ма-ментаў аб становішчы ў акупіраван-най БССР, у аснову якіх былі па-кладзены трыфіліялы німецкае до-кумента і паказаны сведка нашых-зачынаў. Спалішчаны на дзве вят-рыцы з гэтага матэрыялу, якія вы-трымалі ў лагерах і наваколіц:

«У лагерах «ваеннапалонных» па-блізу Мінска... сотні тысяч што-дзёна гінуч ад голоду, хвароб, пабоў і расстрэлаў» (падрэсена мною. — Р. П.). Трупы загінулых не выносіліся на працягу доўгага ча-су. Захавалены ў лалон падаўжа-бэжы вяды па 5-6 дзён. При раз-дэчы ежы яны даставіца толькі тым, хто знаходзіцца паблізу ад месца раздэчы. При кожным выпадку та-кой «раздэчы» менавіта некалькі дзе-сяткі забіты. Асава лагера часам «забудоўваецца» тым, што адкрывае кулімётную стральбу на вышні ад-наго метра ад зямлі, прымушваючы палонных, якія перасоўваюцца па ла-

гера, паўзаць на зямлі».

Ішчэ «21 ліпеня 1941 года ка-мендэнт канцэнтрацыйнага лагера калі Мінска прымушў вялікую групу вяртэння выкашаць катываны. Калі яны былі гатовы, вяртэння аказалі і кінуты ў яму. Затым фашысты загалалі бела-русы, якіх знаходзіліся ў лагерах, засячыўшы вяртэння. Усе белару-сы падраб адмоўлічы выкашаць гэты стражніцкі загал каменданта. Тады раз'юшаны фашысты з кулімэта рас-стрэлялі 45 вяртэння і 35 беларусаў (падрэсена мною. — Р. П.).

Падрабаваныя звесткі аб станові-шчы ў акупіраваным Мінску і нава-коліц прыводзіліся ў інфармацый-на-аглядных німецкіх палітычных па-сьмяніках Рытэрам Мухамедан камен-дату спецграфу Цэнтральнага і Бе-ларускага штабў партызанскага ру-ху м. М. С. І. Кавалевіч. З ім пачы-наюць, які падполны, падтрым-ліваюць сувязь. Інфармацыя пацверд-жаецца факты з дакументаў, якія пры-ведзены вышэй, дапаўняючы іх шматлікімі падрабязнасцямі аб рас-стрэлах, смерці ад голоду, хвароб, сін-дэ ваеннапалонных, чыявальных асоб з Мінска, сялян у драздоўскім лагерах і лагерах на Старажыцкіх мо-гілах. Датаваны пачаткам 1944 г., інфармацыйна-аглядны німецкі за-хоўваюцца ў Нацыянальным архіве Рэспублікі Беларусь.

Наступныя звесткі аб знішчэнні лагера калі в. Дразды можна знай-сці ў кнізе «Преступления немецко-фашистских оккупантов в Белорусии», якія ўважылі свет у 1963 г. Прыводзіцца вытрымка з дапыту

сведы В. І. Навуменкі пра знішчэнне лагера калі Мінска:

«Пачатак быў складзены 24 лі-пеня 1944 г. У акце мінскай абласной камісіі аб масавым знішчэнні савецкіх гра-мадзян на тэрыторыі гор. Мінска і яго ваколіц німецка-фашысцкім за-хоўнікам ад 13 жніўня 1944 г., які змяшчаны ў агаданы кнізе, чытаем: «IV. Урошчына Дразды. На паўночным ўсход ад канцэнтрацыйнага лагера, які знаходзіўся на тэрыторыі паві-ка Дразды, выяўлены траншы-кане-ва, у якіх пры раскопках у некалькіх месцах на глыбіні 0,5 м знойдзены рэшткі трупаў (чары, косты, сатле-ляе адзёжа). Памеры транш — 400 на 2,5 на 2,5 м. Па паказанні свед-цаў, у траншы-кане-ва былі знішчаны рас-стрэляныя німецкі савецкі грама-дзяне, якіх прывозілі сюды для эк-зекуцы ў гор. Мінска, у колькасці ка-ля 10 тыс. чал.»

На схем-карце лагера знішчэ-

ня ў в. Дразды пад Мінскам, якія бы-ла распавядаваў па публічнай бальніцы Навіні Мінскага раёна ў 1941 г. В. І. Навуменка паказваў: «У вяртэння 19-20 дзень немцы прыехалі на лёткавыя аўтамабілях у калоніі Наві-нін, акупіравалі бераз-дэмы, у якіх зна-ходзіліся павіка хворыя, забралі іх на аўтамабілях і адвезлі ў лясныя калоніі, дзе былі паставлены аўтамабіля-«ду-шагубка». Хворых замыкалі ў лясны і пусквалі нейкі газ, і ўсё хворыя, што зна-ходзіліся ў лясні, былі задушаны. А по-тым мёртвых, г. зн. задушаных, адвез-лі ў в. Дразды і там іх заката-лі (падрэсена мною. — Р. П.).

Усёго немцы задушалі 198—200 чал. палічна хворых».

Пачатак быў складзены 24 лі-пеня 1944 г.

У акце мінскай абласной камісіі аб масавым знішчэнні савецкіх гра-мадзян на тэрыторыі гор. Мінска і яго ваколіц німецка-фашысцкім за-хоўнікам ад 13 жніўня 1944 г., які змяшчаны ў агаданы кнізе, чытаем: «IV. Урошчына Дразды. На паўночным ўсход ад канцэнтрацыйнага лагера, які знаходзіўся на тэрыторыі паві-ка Дразды, выяўлены траншы-кане-ва, у якіх пры раскопках у некалькіх месцах на глыбіні 0,5 м знойдзены рэшткі трупаў (чары, косты, сатле-ляе адзёжа). Памеры транш — 400 на 2,5 на 2,5 м. Па паказанні свед-цаў, у траншы-кане-ва былі знішчаны рас-стрэляныя німецкі савецкі грама-дзяне, якіх прывозілі сюды для эк-зекуцы ў гор. Мінска, у колькасці ка-ля 10 тыс. чал.»

На схем-карце лагера знішчэ-

ня ў в. Дразды пад Мінскам, якія бы-ла распавядаваў па публічнай бальніцы Навіні Мінскага раёна ў 1941 г. В. І. Навуменка паказваў: «У вяртэння 19-20 дзень немцы прыехалі на лёткавыя аўтамабілях у калоніі Наві-нін, акупіравалі бераз-дэмы, у якіх зна-ходзіліся павіка хворыя, забралі іх на аўтамабілях і адвезлі ў лясныя калоніі, дзе былі паставлены аўтамабіля-«ду-шагубка». Хворых замыкалі ў лясны і пусквалі нейкі газ, і ўсё хворыя, што зна-ходзіліся ў лясні, былі задушаны. А по-тым мёртвых, г. зн. задушаных, адвез-лі ў в. Дразды і там іх заката-лі (падрэсена мною. — Р. П.).

Усёго немцы задушалі 198—200 чал. палічна хворых».

Пачатак быў складзены 24 лі-пеня 1944 г.

У акце мінскай абласной камісіі аб масавым знішчэнні савецкіх гра-мадзян на тэрыторыі гор. Мінска і яго ваколіц німецка-фашысцкім за-хоўнікам ад 13 жніўня 1944 г., які змяшчаны ў агаданы кнізе, чытаем: «IV. Урошчына Дразды. На паўночным ўсход ад канцэнтрацыйнага лагера, які знаходзіўся на тэрыторыі паві-ка Дразды, выяўлены траншы-кане-ва, у якіх пры раскопках у некалькіх месцах на глыбіні 0,5 м знойдзены рэшткі трупаў (чары, косты, сатле-ляе адзёжа). Памеры транш — 400 на 2,5 на 2,5 м. Па паказанні свед-цаў, у траншы-кане-ва былі знішчаны рас-стрэляныя німецкі савецкі грама-дзяне, якіх прывозілі сюды для эк-зекуцы ў гор. Мінска, у колькасці ка-ля 10 тыс. чал.»

На схем-карце лагера знішчэ-

ня ў в. Дразды пад Мінскам, якія бы-ла распавядаваў па публічнай бальніцы Навіні Мінскага раёна ў 1941 г. В. І. Навуменка паказваў: «У вяртэння 19-20 дзень немцы прыехалі на лёткавыя аўтамабілях у калоніі Наві-нін, акупіравалі бераз-дэмы, у якіх зна-ходзіліся павіка хворыя, забралі іх на аўтамабілях і адвезлі ў лясныя калоніі, дзе былі паставлены аўтамабіля-«ду-шагубка». Хворых замыкалі ў лясны і пусквалі нейкі газ, і ўсё хворыя, што зна-ходзіліся ў лясні, былі задушаны. А по-тым мёртвых, г. зн. задушаных, адвез-лі ў в. Дразды і там іх заката-лі (падрэсена мною. — Р. П.).

Усёго немцы задушалі 198—200 чал. палічна хворых».

Пачатак быў складзены 24 лі-пеня 1944 г.

У акце мінскай абласной камісіі аб масавым знішчэнні савецкіх гра-мадзян на тэрыторыі гор. Мінска і яго ваколіц німецка-фашысцкім за-хоўнікам ад 13 жніўня 1944 г., які змяшчаны ў агаданы кнізе, чытаем: «IV. Урошчына Дразды. На паўночным ўсход ад канцэнтрацыйнага лагера, які знаходзіўся на тэрыторыі паві-ка Дразды, выяўлены траншы-кане-ва, у якіх пры раскопках у некалькіх месцах на глыбіні 0,5 м знойдзены рэшткі трупаў (чары, косты, сатле-ляе адзёжа). Памеры транш — 400 на 2,5 на 2,5 м. Па паказанні свед-цаў, у траншы-кане-ва былі знішчаны рас-стрэляныя німецкі савецкі грама-дзяне, якіх прывозілі сюды для эк-зекуцы ў гор. Мінска, у колькасці ка-ля 10 тыс. чал.»

На схем-карце лагера знішчэ-

ня ў в. Дразды пад Мінскам, якія бы-ла распавядаваў па публічнай бальніцы Навіні Мінскага раёна ў 1941 г. В. І. Навуменка паказваў: «У вяртэння 19-20 дзень немцы прыехалі на лёткавыя аўтамабілях у калоніі Наві-нін, акупіравалі бераз-дэмы, у якіх зна-ходзіліся павіка хворыя, забралі іх на аўтамабілях і адвезлі ў лясныя калоніі, дзе былі паставлены аўтамабіля-«ду-шагубка». Хворых замыкалі ў лясны і пусквалі нейкі газ, і ўсё хворыя, што зна-ходзіліся ў лясні, былі задушаны. А по-тым мёртвых, г. зн. задушаных, адвез-лі ў в. Дразды і там іх заката-лі (падрэсена мною. — Р. П.).

Усёго немцы задушалі 198—200 чал. палічна хворых».

Пачатак быў складзены 24 лі-пеня 1944 г.

У акце мінскай абласной камісіі аб масавым знішчэнні савецкіх гра-мадзян на тэрыторыі гор. Мінска і яго ваколіц німецка-фашысцкім за-хоўнікам ад 13 жніўня 1944 г., які змяшчаны ў агаданы кнізе, чытаем: «IV. Урошчына Дразды. На паўночным ўсход ад канцэнтрацыйнага лагера, які знаходзіўся на тэрыторыі паві-ка Дразды, выяўлены траншы-кане-ва, у якіх пры раскопках у некалькіх месцах на глыбіні 0,5 м знойдзены рэшткі трупаў (чары, косты, сатле-ляе адзёжа). Памеры транш — 400 на 2,5 на 2,5 м. Па паказанні свед-цаў, у траншы-кане-ва былі знішчаны рас-стрэляныя німецкі савецкі грама-дзяне, якіх прывозілі сюды для эк-зекуцы ў гор. Мінска, у колькасці ка-ля 10 тыс. чал.»

На схем-карце лагера знішчэ-

ня ў в. Дразды пад Мінскам, якія бы-ла распавядаваў па публічнай бальніцы Навіні Мінскага раёна ў 1941 г. В. І. Навуменка паказваў: «У вяртэння 19-20 дзень немцы прыехалі на лёткавыя аўтамабілях у калоніі Наві-нін, акупіравалі бераз-дэмы, у якіх зна-ходзіліся павіка хворыя, забралі іх на аўтамабілях і адвезлі ў лясныя калоніі, дзе былі паставлены аўтамабіля-«ду-шагубка». Хворых замыкалі ў лясны і пусквалі нейкі газ, і ўсё хворыя, што зна-ходзіліся ў лясні, былі задушаны. А по-тым мёртвых, г. зн. задушаных, адвез-лі ў в. Дразды і там іх заката-лі (падрэсена мною. — Р. П.).

Усёго немцы задушалі 198—200 чал. палічна хворых».

Пачатак быў складзены 24 лі-пеня 1944 г.

У акце мінскай абласной камісіі аб масавым знішчэнні савецкіх гра-мадзян на тэрыторыі гор. Мінска і яго ваколіц німецка-фашысцкім за-хоўнікам ад 13 жніўня 1944 г., які змяшчаны ў агаданы кнізе, чытаем: «IV. Урошчына Дразды. На паўночным ўсход ад канцэнтрацыйнага лагера, які знаходзіўся на тэрыторыі паві-ка Дразды, выяўлены траншы-кане-ва, у якіх пры раскопках у некалькіх месцах на глыбіні 0,5 м знойдзены рэшткі трупаў (чары, косты,

